

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยความหลากหลายทางพืชอาหารของชาวลัวะ หมู่บ้านเตี้ยกลาง อุทยานแห่งชาติดอยภูคา ตำบลภูคา อำเภอบัว จังหวัดน่าน เป็นระยะเวลา 1 ปี ซึ่งมีการเก็บข้อมูลทั้งที่เป็นตัวเลข และข้อมูลบอกลักษณะ โดยการสัมภาษณ์บุคคล ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่สามารถพูดภาษาพื้นเมืองได้ ประมวลจากเอกสาร สังเกตจากสภาพแวดล้อม ในป่า ในไร่หมุนเวียน และสวนครัว พบว่าพืชอาหารที่พบในหมู่บ้านเตี้ยกลาง แบ่งตามแหล่งที่มาได้ 3 ประเภท คือ ในป่า มี 26 ชนิด ปลูกในไร่หมุนเวียน 22 ชนิด และในสวนครัว 14 ชนิด และชาวลัวะที่อาศัยอยู่หมู่บ้านเตี้ยกลางมีการทำอาชีพหลัก คือ การหาของป่า และการทำไร่หมุนเวียน (หรือเรียกว่า ไร่เหล่า ไร่ทราก) โดยชาวลัวะมีการประกอบอาหารโดยมีวิธีการกิน และปรุงแต่งอาหารที่เรียบง่ายไม่ยุ่งยาก สามารถนำเอามาต้ม นึ่ง แกง หรือนำผักสดมากินแกล่อมลาบก็ได้หรือนำพืชอาหารที่สามารถหาได้เป็นพืชที่หาได้จากป่า และจากไร่หมุนเวียน เนื่องจากป่าบนดอยภูคาแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์จึงสามารถหาพืชอาหารบริโภคได้ตลอดปี พืชอาหารที่มีมากในฤดูฝนก็คือ พริกเห็ดต่าง ๆ เพราะเห็ดต้องการความชื้นสูง โดยเงื่อนไขที่ทำให้พืชอาหารหมู่บ้านเตี้ยกลางมีความหลากหลายได้แก่

เงื่อนไขทางกายภาพ ชีวภาพ กล่าวคือ ความอุดมสมบูรณ์ของป่าเป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นหลักนามธรรมที่มีรากฐานแนบแน่นต่อเนื่อง และยาวนาน โดยสามารถลงโทษผู้ที่กระทำผิด และผู้ที่รู้เห็นที่ไม่ได้ร่วมกระทำผิดด้วย ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีในการอนุรักษ์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพทางด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งชาวลัวะ หมู่บ้านเตี้ยกลาง บนอุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่าน มีความเชี่ยวชาญในการรักษา และใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมของพื้นที่นี้ โดยมีปัจจัยทางด้าน กายภาพ และชีวภาพ เป็นตัวกำหนดให้ชาวลัวะดำเนินชีวิตบนพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงพร้อมกับป่าที่อุดมสมบูรณ์ โดยสามารถพึ่งพาตัวเองได้ และมีความผูกพันกับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก อันเป็นผลทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของป่าซึ่งเป็นแหล่งของพืชอาหารที่สำคัญของชาวลัวะ หมู่บ้านเตี้ยกลาง บนอุทยานแห่งชาติดอยภูคาแห่งนี้

เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ คือ โครงสร้างการผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นการทำไร่หมุนเวียน โดยไม่ต้องใช้สารเคมี เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางพืชอาหารของชาวลัวะ หมู่บ้านเตี้ยกลาง บนอุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่าน เนื่องมาจากชาวลัวะที่อาศัยอยู่บริเวณนี้มีการดำรงชีวิตในลักษณะพึ่งพาตนเองมีเศรษฐกิจพอเพียงแบบเลี้ยงตัวเองได้ และมีการให้เกียรติผู้ที่ดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจแบบมีศีลธรรม ไม่ให้ความสำคัญต่อค่านิยมทางวัตถุโดยมีไร่หมุนเวียนเป็นศูนย์กลางของการผลิตเพื่อเลี้ยงชีพ

เงื่อนไขทางสังคม คือ ชาวลัวะเป็นตัวอย่างสังคมที่นิยมการถ่ายทอด เพิ่มพูน และแลกเปลี่ยนความรู้ และรวมตัวการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่น โดยชาวลัวะที่อาวุโสจะทำหน้าที่สืบสานกิจกรรมประเพณีที่มีผลต่อการอนุรักษ์พืชอาหารพื้นบ้านทั้งในระยะสั้น และระยะยาว นำความรู้ และความเข้มแข็งสู่การปฏิบัติในเรื่องการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ซึ่งจะส่งผลทำให้สภาพทางกายภาพ และชีวภาพบริเวณต้นน้ำลำธาร ถิ่นที่อยู่อาศัยมีอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอไม่ต่างจากสภาพในอดีต มีป่าดงดิบ ดินชุ่มน้ำ ลำห้วยมีน้ำ และมีปลาให้บริโภคตลอด

เงื่อนไขทางด้านวัฒนธรรม คือ ชาวลัวะจะประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ผีหลายครั้งในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน โดยที่พิธีกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืชอาหารในไร่สำคัญ ๆ ได้แก่ พิธีใส่ลวด พิธีกินดอกแดง และการทำขวัญข้าว ซึ่งชาวลัวะมีความเชื่อในสิ่งเวดล้อมศักดิ์สิทธิ์พิทักษ์รักษาปัจจัยทางด้านกายภาพ และชีวภาพให้คงอยู่ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อมนุษย์ ส่วนมนุษย์ควรจะรวมกลุ่มสร้างเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ และรวมกลุ่มทางสังคมให้มีพลังที่เข้มแข็งเพื่อตอบแทนบุญคุณต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พิทักษ์รักษาธรรมชาติให้แก่มนุษย์

ความหลากหลายทางพืชอาหารของชาวลัวะ หมู่บ้านเตี้ยกลาง บนอุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่าน เป็นความหลากหลายของพืชอาหารที่ได้มาจากป่า พืชที่ได้จากการเพาะปลูกทั้งในไร่หมุนเวียน และในสวนครัว โดยเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ชีวภาพ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งมีผลต่อความเป็นอยู่ รวมถึงการนำมาบริโภค การอนุรักษ์ป่า เพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของพืชอาหาร

ดังนั้น ชาวลัวะ บ้านเตี้ยกลาง บนอุทยานแห่งชาติดอยภูคา นั้นนิยมหาพืชอาหารเพื่อการบริโภคทั้งจากในป่า ในไร่หมุนเวียน และในสวนครัว ซึ่งไร่หมุนเวียนเปรียบเสมือนคลังอาหารของชาวลัวะ แต่พืชอาหารที่นำมาบริโภคนั้นจะได้มาจากป่าเป็นส่วนใหญ่ ชาวลัวะในปัจจุบันมีการทำการเกษตรแบบทำไร่หมุนเวียน มีรอบของการหมุนเวียน ประมาณ 8 - 10 ปี ในอนาคตอาจจะเหลือเพียง 2 - 3 ปี เพราะที่ดินหายาก และประชากรเพิ่มขึ้น โดยจะเริ่มตันทางและเผา จากนั้นจึงปล่อยให้ที่ดินว่างเปล่าเพื่อให้มีการฟื้นตัวตามธรรมชาติ แล้วจึงกลับมาปลูกพืชอีกครั้งหนึ่ง การผลิตแบบไร่หมุนเวียนของชาวลัวะ หมู่บ้านเตี้ยกลางนั้นเป็นการฟื้นฟูทางธรรมชาติ และเป็นการผลิตเพื่อเลี้ยงชีวิต พออยู่พอกิน เคารพธรรมชาติ เป็นการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่สะสม ไม่โลภ และไม่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาดังกล่าวเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางพืชอาหาร เช่น ปัจจัยทางด้านกายภาพ ชีวภาพ ด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ซึ่งการดำรงชีวิตของชาวลัวะภายใต้กรอบของการรักษา และการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานของการมีจิตสำนึก และเศรษฐกิจยังชีพอย่างแท้จริงแล้ว ย่อมจะเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการวางแผนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ และคงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาชาวลัวะเพียงพื้นที่เดียว หากมีการทำการวิจัยต่อไปควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบความหลากหลายของพืชอาหาร และการนำไปใช้ประโยชน์ของพื้นที่เป้าหมายอย่างน้อย 2 ชุมชน เพื่อให้เห็นว่าปัจจัย ทางด้าน กายภาพ ชีวภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางพืชอาหารขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ จริง ซึ่งจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นมากขึ้นในแง่การขยายผล